

**АНАЛІЗ РОЗВИТКУ І ПЕРСПЕКТИВНЕ БАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ ДРЕСИРУВАННЯ У ВГО
«КІНОЛОГІЧНА СПІЛКА УКРАЇНИ»**

Була Людмила Валер'янівна

кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна
ORCID: 0000-0002-4698-9307
bula.snau@gmail.com

Левченко Ірина Володимирівна

кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна
ORCID: 0000-000-2-7134-2505
irunalevchenko@ukr.net

Вечорка Вікторія Вікторівна

доктор сільськогосподарських наук, професор
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна
ORCID: 0000-0003-4956-2074
vvvechorka@gmail.com

Бартенєва Людмила Сергіївна

Територіально відокремлене відділення
«Хмельницька філія Академії Державної пенітенціарної служби», с. Давидківці, Україна
ORCID: 0000-0003-2579-9384
jasjulia@ukr.net

Виноград Олександр Васильович

кандидат педагогічних наук
Територіально відокремлене відділення
«Хмельницька філія Академії Державної пенітенціарної служби», с. Давидківці, Україна
ORCID: 0000-0002-1520-9881
alex_Vynograd@ukr.net

Кузякін Сергій Сергійович

магістр
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна
ORCID: 0000-0003-1322-0654
sks1976@meta.ua

У статті представлений аналіз сучасного стану національних програм дресування собак Кінологічної Спілки України та майбутні перспективи їх розвитку. Був проведений аналіз динаміки щодо проведення змагань за різними програмами дресування собак у ВГО «Кінологічна Спілка України». В подальшому досліджувалися відмінності організації випробувань з національних та міжнародних нормативів дресування собак. Були оцінені робочі якості собак за національними та міжнародними програмами дресування з навичок захисту та охорони. Вивчалися первинні фактори відбору собак для дресування за навичками захисту відповідно за національними та міжнародними нормативами. Дослідження проводилися на поголів'ї собак, які були зареєстровані у Кінологічній Спілці України та приймали участь в змаганнях міжнародних та національних програмах дресування. Реалізація поставлених завдань роботи передбачала використання комплексу загальноприйнятих аналітичних та біометричних методів.

Визначено, що міжнародні програми дресування переважають національні програми як за кількістю зареєстрованих програм, так і за кількістю змагань.

Зроблено порівняльну характеристику за кількісними і якісними показниками змагань за міжнародними програмами з навичок послуху та захисту з аналогічними національними програмами, і наведені висновки в такій послідовності: в першому випадку переважають міжнародні програми за навичками послуху, а в другому – національні програми, найбільш популярною з яких є комплекс охоронно-захисних програм «Відсіч».

Аналіз результатів виступу собак за навичками захисту на чемпіонатах України показав, що оцінка собак на змаганнях за нормативами програми «Відсіч» (63,7-69,4 бали) менша порівняно до IGP (72,8-87,6 бали) та має високий коефіцієнт варіації (34,48 – 39,53%). Це можна пояснити різним критерієм оцінювання, а також це вказує

на те, що на змаганнях з «Відсічі» виступають собаки, які мають різний рівень підготовки і демонструють більш варіабельну роботу з захисту та охорони.

Кількість різних порід, до яких належать собаки, що беруть участь у змаганнях як за навичками слухняності, так і захисту, значно переважає у національних програмах дресирування ніж у міжнародних.

Визначено, що вплив породи собаки на результати випробування в IGP є найбільший ($\eta^2 = 0,4$) і статистично вірогідний ($P \geq 0,999$). В національних програмах дресирування СС і ОС вплив незначний і статистично невірогідний ($P < 0,95$), що вказує на можливість власників собак різних службових порід з успіхом проходити курси навчання за вказаними нормативами.

Доведено, що саме національні програми дресирування за навичками захисту та охорони більш привабливі для власників собак та мають перспективи для подальшого розвитку в нашій країні.

Ключові слова: дресирування, національна програма, робочі якості, порода, змагання.

DOI <https://doi.org/10.32845/bsnau.lvst.2022.1.1>

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Створення порід собак нерозривно пов'язано з виробничим процесом людини, з соціальною формацією людського суспільства, а також його культурою і естетичними потребами. Звичайно породи створювались для виконання певних робочих функцій. В сучасному світі контроль за розведенням порід собак здійснюють кінологічні громадські організації. Для збереження породних якостей собак в кінологічних організаціях розробляються програми дресирування за різними напрямками використання собак. В Міжнародній кінологічній федерації прийняті певні нормативи, за якими проводяться випробування у всіх національних організаціях, які є членами FCI, також за цими програмами проводяться міжнародні змагання та чемпіонати світу. В свою чергу кожна держава має свої традиції дресирування та проведення випробувань робочих якостей собак. Тому в багатьох країнах поряд з міжнародними прийняті й національні програми дресирування собак, які враховують особливості національного розвитку кінології.

Міжнародна кінологічна федерація (FCI) є самою крупною кінологічною організацією, що об'єднує біля 100 національних організацій. Одним з напрямлень діяльності FCI є об'єднання кінологічних організацій для спільного проведення міжнародних змагань, для інтеграції спорту з собаками в міжнародну спортивну систему, а також стимулює розвиток міжнародних і національних програм дресирування в кожній країні. В системі Всеукраїнської громадської організації «Кінологічна Спілка України» (далі КСУ) існують та визнаються 12 міжнародних програм, за якими проводяться дресирування та відбуваються різного рівня змагання.

Кожна країна в залежності від традицій та специфіки розвиває свої національні програми. В КСУ на 2021 зареєстровано 10 національних програм, але на сьогодні міжнародні програми дресирування в нашій країні переважають (55%). Національні програми становлять від загальної кількості зареєстрованих нормативів дресирування 45%. Саме це і стало причиною наших досліджень сучасного стану та перспектив розвитку існуючих національних програм дресирування собак.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Службове собаківництво – це функціонуюча система, що виконує соціальне замовлення на поставку собак для потреб різних областей професійної діяльності держави, тобто підготовка собак для несення різних служб в збройних силах, сфері безпеки, народному господарстві, побуті.

Службові собаки – це не просто компаньйони, а й незамінні помічники. Використання службових собак широко поширене у всьому світі. Вони допомагають вирішувати безліч найрізноманітніших завдань (Bpatash et al., 2007; Hapna-Ivanova, 2018).

Службова кінологія є досить новою сферою кінології. Як розділ кінології вона існує приблизно 150 років. Початком її виникнення можливо вважати виникнення службової кінології в поліції (Penkov S.V., 2017).

Собаки по-різному піддаються дресируванню, деякі легко засвоюють навички, а інші піддаються процесу дресирування повільно. Людина цілеспрямовано формувала породні якості, тобто проводила селекційні роботи по виведенню собак для певного використання, наприклад, собак-охоронців. Яскравим прикладом являються їздові собаки, що живуть на крайній півночі. Або порода доберман, яка виводилася спеціально, як службовий собака, а саме: дієва зброя проти зловмисників та крадіїв (Bpatash et al., 2007; Gpitsenko, 2018).

Найбільше в державних структурах України використовують німецьких вівчарок, але також використовують і інші породи собак: малінуа, лабрадор, російський спанієль, фокстер'єр, шнауцер та ін. (Bula, 2008; Bula et al, 2020; Hapna-Ivanova, 2018).

Контроль за племінним розведенням собак та збереженням порід в сучасному світі проводять міжнародні та національні кінологічні організації. Доценко В.В. (Dotsenko, 2018) в своїй роботі дає класифікацію міжнародних організацій, що об'єднують національні клуби, спілки, спільноти різних країн незалежно від кількості порід собак, які в них представлені. Найбільшою з них є FCI (Federation Cynologique Internationale) – Міжнародна Кінологічна Федерація, яка заснована в 1911 році з ініціативи Німеччини, Австрії, Бельгії, Франції та Голландії. Вона об'єднує тільки національні організації загального характеру. У FCI представлені тільки по одній національній кінологічній організації від країни. Нашу державу офіційно в FCI представляє Кінологічна Спілка України. Мета діяльності КСУ – це збереження та покращення генофонду чистопородних собак Також до діяльності КСУ відноситься розроблення стандартів вітчизняних порід собак, стимулювання наукових досліджень у галузі кінології, розвиток спорту з собаками, у тому числі, прикладних видів; підготовка спортсменів та тренерів із службового та спортивного собаківництва.

Для визначення робочих якостей собак проводяться випробування та змагання собак за офіційно розробле-

ними правилами за курсами дресирування тварин. Мета цих заходів: демонстрація досягнень у дресируванні, оцінка поголів'я за робочими якостями, обмін досвідом у роботі, розвиток і популяризація собаківництва та дресирування.

Правила проведення випробувань за певними курсами дресирування затверджує FCI. Такі нормативи звичайно називаються міжнародними і визнані у всіх країнах, членах FCI. В Україні робочі випробування проводяться відповідно до Положення про порядок проведення робочих випробувань собак ВГО «Кінологічна Спілка України» та Положення про організацію заходів у системі КСУ, розділ 2 – спортивні заходи від 01.07.2018. На теперішній час в КСУ зареєстровано 10 національних програм дресирування. Так, в Україні за курсом базового послуху проводять два види випробувань: «Собака-компаньйон ВН-VT» (міжнародний тест) та «Собака-компаньйон» (національна програма). По суті ВН-VT – німецький норматив – це тест на соціалізацію і керованість, у багатьох країнах є обов'язковим початковим для спортивної кар'єри. Вимоги даного нормативу – адекватність до факторів середовища та контакт з власником. Національний курс собаки-компаньйон був ускладнений, додане апортування і перевірка реакції до пострілу (Grіtsenko, 2018).

Найбільш відомим з національних програм є комплекс охоронно-захисних програм підготовки собак «Відсіч» – це українська національна система підготовки спеціальних собак. В цей комплекс входять чотири програми: Собака супроводу 1 (СС1), собака супроводу 2 (СС), охоронний собака А (ОСА), охоронний собака Б (ОСБ). Автори програми стверджують, що «Відсіч» готує собак для виконання конкретних практичних завдань, на відміну від міжнародних спортивних програм, таких як IGP, які є широко профільними. Саме українська «Собака супроводу» отримала найбільше міжнародне визнання (Bula et. al., 2020; Vysotskyi, 2001; Vysotskyi, 2017).

Метою досліджень є аналіз сучасного стану та перспектив розвитку національних програм дресирування собак Кінологічної Спілки України та надання рекомендацій для подальшого їх розвитку.

Для виконання роботи були поставлені наступні завдання: проаналізувати динаміку проведення змагань з різних програм дресирування собак у ВГО «Кінологічна Спілка України»; дослідити відмінності організації випробувань з національних та міжнародних нормативів дресирування собак; оцінити робочі якості собак за національними та міжнародними програмами дресирування з навичок захисту та охорони; вивчити первинні фактори відбору собак, для дресирування за навичками захисту відповідно національних та міжнародних нормативів; надати рекомендації для подальшого розвитку національних програм дресирування Кінологічної спілки України.

Матеріал та методика досліджень. Дослідження були проведені на поголів'я собак зареєстрованих у Кінологічній спілці України, які приймали участь в змаганнях міжнародних та національних програм дресирування.

Усі собаки, що брали участь у змаганнях належать приватним особам. Основна частина з них утримується

в квартирах, а інші в приватному секторі. Із способів утримання собак можна визначити квартирний, дворовий, вольєрний, боксовий. Собаки, які мешкають в квартирах мають бокси для відпочинку або спеціально відведені місця утримання. У приватному секторі собаки утримуються у вольєрі, усередині якого розміщується будка. Стандартний розмір вольєра по периметру 3x2м.

Для годівлі використовують натуральні корма або збалансовані корма промислового виробництва. Собак годують два рази на день вранці і ввечері після тренування або після прогулянки. Доступ до води цілодобовий.

Утримання собак передбачає щоденний огляд собаки, гігієнічні процедури, техніку безпеки, проведення заходів щодо догляду за собакою та профілактичних ветеринарних заходів.

При проведенні досліджень вивчались статистичні дані КСУ відповідно календарного плану проведення змагань за 2016-2021 роки, матеріали звітів, а саме, протоколи та карточки пеналізації собак на випробуваннях та змаганнях з програм дресирування IGP, Собака-супроводу та Охоронна собака.

Оцінка собак на випробуваннях та змаганнях проводилась відповідно Положень Кінологічної Спілки України та Міжнародної кінологічної федерації.

Біометрична обробка отриманих даних виконана методом варіаційної статистики за методиками Є.К.Меркур'євої. Величина критерію вірогідності встановлювалася при рівнях: $P \geq 0,95$, $P \geq 0,99$, $P \geq 0,999$ за допомогою критеріїв Ст'юдента і Фішера (Merkureva & Shangin-Berezovskiy, 1983). Математична обробка статистичного матеріалу проводилась за допомогою ЕОМ з використанням програмного забезпечення фірми "Microsoft" (операційна система "Windows-2000", електронні таблиці "Excel").

Результати досліджень. При проведенні досліджень перш за все вивчалася динаміка організації змагань з різних видів випробувань собак в Кінологічній Спілці України за останні п'ять років (рис.1,2,3). З рисунку 1 ми бачимо, що у 2016 році за кількістю змагань національні програмами дещо переважали порівняно до міжнародних, але з 2017 по 2021 рік змагань за міжнародними нормативами було значно більше, ніж змагань з національних програм. Як бачимо змагання з міжнародних програм дресирування набувають популяризації, підвищується рівень дресирування в Україні і престиж українських спортсменів на виступах у чемпіонатах світу FCI. Наші співвітчизники ставали чемпіонами світу з IPO–R (іспити рятувальних собак) та стабільно входять в десятку кращих команд на чемпіонатах світу з IGP (міжнародна система випробування користувальних собак), також були призерами у особистому заліку.

Згідно показників такої динаміки ми бачимо проблеми щодо національних програм дресирування. Хоча розбіжності не значні в кількісному складі самих програм, але в якісному результаті ми бачимо домінуючі сторони міжнародних програм. Якщо порівняти курси дресирування, де оцінюються схожі навички, як наприклад, навички слухняності, то ми спостерігаємо подібну тенденцію до

домінування міжнародних програм (рис.2), а саме: IBGH, Обідієнс, початковий курс ВН-VT. Змагання з національних програм за навичками слухняності, а саме: СК (собака-компаньйон), ЗКД (загальний курс дресирування) та раллі-обідієнс відбувалися значно рідше.

Однак, якщо порівнювати змагання із захисних навичок, то спостерігаємо зворотну динаміку (рис.3), тобто за п'ять останніх років було проведено значно більше змагань саме з національних програм дресирування, основну частину яких складає комплекс охоронно-захис-

них програм «Відсіч». І якщо говорити про національні програми то, саме «Собака супроводу» отримала найбільше міжнародне визнання. «СС» отримала найвищу оцінку фахівців США, Канади, Ізраїлю, Польщі, Білорусі, Угорщини, Росії. Дуже важливим співробітництвом є взаємодія з вітчизняними підрозділами, головним чином з прикордонниками. «Відсіч» – це програма підготовки і випробувань міжнародної поліцейської корпорації громадської безпеки. Дані свідчать, що національна програма «Відсіч» не тільки потрібна власникам собак, але

Рис. 1. Динаміка кількості змагань з різних програм дресирування Кінологічної Спілки України, п

Рис. 2. Кількість змагань КСУ з програм дресирування за навичками послуху, п

Рис. 3. Динаміка кількості змагань КСУ з програм дресирування за захисними навичками, п

є однією з найпопулярніших програм з найбільшими перспективами для розвитку в нашій країні.

Відомо, що міжнародні програми дресирування собак від самого початку створювались як тестування спадкових якостей плідників з метою відбору собак до племінного розведення тварин, які мають здатність до дресирування за певними напрямками службового використання. Тому дані програми строго регламентовані правилами, а для їх популяризації проводяться змагання як національного, так і міжнародного рівня включно з Чемпіонатами світу. Таким чином дані програми в сучасному кінологічному світі сприймаються як спортивні змагання, що в свою чергу, призводить до конкуренції між дресирувальниками, постійному удосконаленню методів підготовки собак та підвищеним вимогам до відбору майбутніх спортивних тварин.

Як ми вже визначили вище, найбільш популярними серед національних програм дресирування є нормативи комплексу охоронно-захисних програм дресирування «Відсіч». Тому для порівняння ми дослідили міжнародну програму IGP, у третьому розділі якої оцінюються захисні навички собак.

Середня бальна оцінка собак за виступи на Чемпіонатах України у 2021 році за досліджуваними програмами дресирування наведена в таблиці 1. Для порівняння оцінку собак за програмами СС та ОС ми визначили за 100-бальною шкалою. Як бачимо з таблиці, найвищу оцінку мають собаки, які виступають на змаганнях з IGP у самому складному вищому III ступені нормативу $87,8 \pm 1,58$ бали при статистично вірогідній різниці до інших досліджуваних груп $P \geq 0,999$. Причому собаки даної групи демонструють найбільш стабільну роботу ($C_v = 9,0\%$), що вказує на високий рівень підготовки тварин, а також значний досвід виступу на змаганнях, так як, щоби отримати право виступати у випробуваннях за III ступенем, необхідно попередньо здати випробування за програмою I-го та II-го рівня складності. Якщо порівняти виступи собак в IGP I-II, то ми навпаки бачимо найвищий коефіцієнт варіації 45,4%, що вказує на складність програми дресирування та нестабільну роботу молодих собак.

Оцінка собак на випробуваннях за нормативами національної програми «Відсіч» значно менша порівняно з програмою IGP та має високий коефіцієнт варіації (34,48 – 39,53%). Це можна пояснити різним критерієм оцінювання, тобто якщо у спортивному IGP при оцінці роботи тварини умовно ставиться питання: «Як це собака робить?», то у прикладних програмах ставиться питання: «Для чого він це робить?». Також це вказує на

те, що на змаганнях з «Відсічі» виступають собаки, які мають різний рівень підготовки і демонструють більш варіабельну роботу з захисту та охорони, тобто варіанти оборонної поведінки строго не регламентуються правилами і собака залежно від обставин сам вибирає стратегію атаки супротивника. Необхідно ще відмітити, що на змаганнях за програмами «Відсічі» брали участь у чотири рази більша кількість собак порівняно до IGP. Таким чином можемо припустити, що саме національні програми дресирування за навичками захисту та охорони більш привабливі для власників собак та мають перспективи для подальшого розвитку в нашій країні.

Для підготовки собак до певного службового призначення спочатку проводять відбір тварин на придатність до дресирування. Первинними факторами відбору звичайно враховують породну приналежність та стать собаки. Тому ми проаналізували участь собак різних порід у змаганнях з різних програм дресирування.

Аналізуючи дані щодо порід собак, представники яких здають випробування з базового послуху, а саме, нормативи ВН/VT та СК, можна відзначити, що загальна кількість порід, що здають СК (27 порід), у два рази перевищує той же показник у нормативі ВН/VT (13 порід). При цьому самі випробування за нормативом СК відбуваються приблизно в два рази рідше, ніж випробування ВН/VT. Таке співвідношення можна пояснити тим, що для собак службових порід здача ВН/VT – рекомендований іспит. Як правило, після нього собаки готуються до здачі іспитів з Мондьорінгу та IGP. Цим пояснюється, що така порода, як німецька вівчарка, складає майже половину собак, що здають ВН/VT. Обідієнс поки що тільки набирає популярності в нашій країні, хоч і досить таки стрімко. Тому і кількість випробувань поки не дуже велика, але кількість порід, а саме 12, які звичайно беруть участь у змаганнях більш різноманітна.

Породи собак, які беруть участь у національних програмах з навичок захисту та охорони також значно переважають міжнародні програми захисту, а саме: СС – 19 порід, ОС – 14 порід, порівняно Мондьорінг – 9 порід, IGP – 5. Це говорить про популяризацію програм, де нема обмежень щодо породної приналежності, розміру, початкового рівня фізичної підготовки. Навички програм також актуальні і можуть застосовуватися в реальному житті, викликають зацікавленість та потребу у широких мас населення.

Для аналізу впливу породи на робочі якості собак в різних курсах дресирування за навичками захисту ми розрахували однофакторний дисперсійний аналіз (рис.4). Також ми проаналізували вплив статі собаки на

Таблиця 1

Оцінка собак з навичок захисту на Чемпіонатах України

Програма дресирування	Кількість учасників, гол	M±m	Cv, %
IGP I-II	13	72,8±9,17	45,4
IGP III	25	87,6±1,58	9,0
СС	85	67,6±1,1	39,53
ОС-А	47	69,4±1,6	39,25
ОС-Б	33	63,7±2,89	34,48

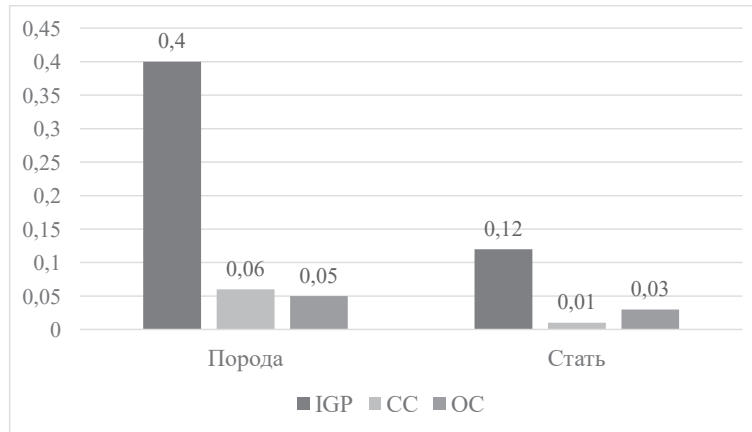

Рис. 4. Вплив первинних критеріїв відбору собак до захисних курсів дресування, η^2_x

результати оцінки на випробуваннях собак. З наведеної гістограми ми бачимо, що вплив породи в IGP є найбільший ($\eta^2_x=0,4$) і статистично вірогідний при $P \geq 0,999$. Це пояснює обмежене коло порід, що виступають на змаганнях з IGP. В національних програмах дресування CC і OC вплив незначний і статистично невірогідний ($P < 0,95$), що вказує на можливість власників собак різних службових порід з успіхом проходити курси навчання за вказаними нормативами.

Вплив статі на результати оцінки робочих якостей серед досліджуваного поголів'я собак був майже відсутній і статистично невірогідний, що вказує на однакову здатність псів та сук формувати навички захисту та охорони.

Таким чином, можемо зробити висновок, що національні програми дресування собак Кінологічної Спілки України дають можливість більшої кількості собак різних порід дресуватися за навичками захисту та слухняності, а також з успіхом виступати на відповідних змаганнях, участь в яких стимулює людину займатися дресуванням.

Висновки. Міжнародні програми дресування переважають національні програми дресування як за кількістю зареєстрованих програм, так і за кількістю змагань.

Порівнюючи кількість змагань з міжнародних програм з навичок послуху та захисту з аналогічними національними програмами, ми бачимо, що в першому випадку переважають міжнародні програми за навичками

послуху, а в другому – національні програми, найбільш популярною з яких є комплекс охоронно-захисних програм «Відсіч».

Проаналізувавши результати виступу собак за навичками захисту на чемпіонатах України ми бачимо, що оцінка собак на змаганнях за нормативами програми «Відсіч» (63,7-69,4 бали) менша порівняно до IGP (72,8-87,6 бали) та має високий коефіцієнт варіації (34,48 – 39,53%). Це можна пояснити різним критерієм оцінювання, а також це вказує на те, що на змаганнях з «Відсічі» виступають собаки, які мають різний рівень підготовки і демонструють більш варіабельну роботу з захисту та охорони.

Кількість різних порід, до яких належать собаки, що беруть участь у змаганнях як за навичками слухняності, так і захисту, значно переважає у національних програмах дресування ніж у міжнародних.

Визначено, що вплив породи собаки на результати випробування в IGP є найбільший ($\eta^2_x=0,4$) і статистично вірогідний ($P \geq 0,999$). В національних програмах дресування CC і OC вплив незначний і статистично невірогідний ($P < 0,95$), що вказує на можливість власників собак різних службових порід з успіхом проходити курси навчання за вказаними нормативами.

Доведено, що саме національні програми дресування за навичками захисту та охорони більш привабливі для власників собак та мають перспективи для подальшого розвитку в нашій країні.

Бібліографічні посилання:

1. Vpatash I.I., Homzap V.Iu. Denysenko V.V. (2007) Metodichni rekomendatsii shchodo pidgotovky kinolohichnykh rozrakhunkiv ta utrymanna sluzhbovykh sobak u kinolohichnykh pidrozdilakh MNS UKPAINY [Methodical recommendations on preparation of cynological calculations and keeping of service dogs in cynological divisions of the Ministry of Emergencies of UKRAINE] Pomny (in Ukrainian).
2. Bula L.V.(2008) Spetspidhotovka sluzhbovykh sobak. Rekomendovani kryterii vidboru [Special training of service dogs. Recommended selection criteria.]. Tvarynystvo Ukrainy, 1, 31-33 (in Ukrainian).
3. Bula L.V., Svysenko S.V., Pavlenko Yu.M. (2020) Vplyv pervynnykh faktoriv doboru na robochi yakosti sobak suprovodu [Influence of Primary Selection Factors on Working Quality Accompanying Dogs] Visnyk Sumskoho NAU. Seriya «Tvarynystvo», 4 (43), 148-154. DOI: 10.32845/bsnau.lvst.2020.4.21 (in Ukrainian).
4. Dotsenko V.V. (2018) Napriamky profesiino-psykholohichnoi pidgotovky pratsivnykiv kinolohichnoi sluzhby [Areas of professional and psychological training of employees of the dog service] Shliakhy pokrashchennia profesiinoho rivnia pratsivnykiv kinolohichnykh sluzhb: tezy dop. Vseukr. nauk.-ppakt. konf. Kharkiv, 14 hpud. 2018 p. MVS Ukrainy. Kharkiv. Nats. un-t vnutr. spprav. Kharkiv, S. 23- 26. (in Ukrainian).

5. Gpitsenko V. V. (2018) Tehnika dpressipovki sobak. Navyiki poslushaniya. Uch. pos. [Dog training technique. Obedience skills] Lan, 272 (in Russian).
6. Hapna-Ivanova I.O. (2018) Kinolohichne zabezpechennia prykordonnoho kontroliu [Dog support of border control] Shliakhy pokrashchennia profesiinoho rivnia pratsivnykiv kinolohichnykh sluzhb: Tezy dop. Vseukp. nauk.-ppakt. konf. Kharkiv, 14 hpud. 2018 p. MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutp. sppav. Kharkiv, S. 21-23. (in Ukrainian).
7. IGP (Internationale Gebrauchshunde Prüfungsordnung) (Utility & Tracking Dogs) URL: <http://www.fci.be/en/Utility-Dogs-58.html> (data zvernennia 12.09.2021).
8. Istoriya pazvitiya sluzhebnogo sobakovodstva [The history of the development of service dogs] URL: <https://fccu.com.ua/wpcontent/plugins/downloadattachments/includes/download.php?id=133> (data zvepnennia 24.03.2020) (in Russian).
9. Merkureva E. K., Shangin-Berezovskiy G. N. (1983) Genetika s osnovami biometrii [Genetics with the basics of biometrics] M.: Kolos, 400 (in Russian).
10. Metodichni vkazivky po pidhotovtsi sobak po kompleksu okhoronno-zakhysnykh prohram «Vidsich» [Methodical instructions on preparation of dogs on a complex of security and protective programs «Vidsich»] URL: <http://varlay.com.ua/index.php?idname=22var83>. (data zvernennia 02.10.2021). (in Ukrainian).
11. Penkov S. V. (2017) Henezys vykorystannia sluzhbovykh tvaryn pid chas zdiisnennia operatyvno rozshukovoi diialnosti [The genesis of the use of service animals in the implementation of operational search activities] Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav im. E. O. Didopenka, 4(80), 111–119 (in Ukrainian).
12. Polozhennia KSU po sportyvno-sluzhbovykh porodakh sobak [Regulations UKU on sports and service dog breeds] URL: http://uku.com.ua/sport_ohotn/sluzh_porody.html (data zvernennia 12.09.2021). (in Ukrainian)
13. Statut Vseukrainskoi hromadskoi orhanizatsii «Kinolohichna Spilka Ukrainy» [Charter of the All-Ukrainian Public Organization «Ukrainian Kennel Union»] URL: http://uku.com.ua/oficial_inform/ustav.html (data zvernennia 21.09.2021). (in Ukrainian).
14. Vcheni: Sobaky byly pershymy tvarynami, pryruchenymy liudynoiu [Scientists: Dogs were the first animals domesticated by man]. URL: https://dt.ua/SCIENCE/vcheni_sobaki_buli_pershimi_tvarynami_pryruchenimi_lyudynoyu.html (data zvepnennia 03.02.2020). (in Ukrainian).
15. Vysotskyi V. B. (2017) «Vidsich» – ukrainskyi shliakh u robochomu sobakivnytstvi [«Vidsich» – Ukrainian way in working cynology] ClubDogs, 1(16), 66–71. (in Ukrainian).
16. Vysotskyi V.B. (2001) Ohrannyye modeli povedeniya sluzhebnykh sobak ili model ohrannogo povedeniya horoshih sobak [Security models of service dogs or a model of security behavior of good dogs] TvoYo sobache delo, 1 [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.pets.kiev.ua/sd/sd1-01/ohranmodeli.html> (data zvernennia 01.10.2021). (in Russian)

Bula L.V., Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor, Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine

Levcheko I.V., Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor, Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine

Vechorka V.V., Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine

Bartienieva L.S., Territorially separated branch "Khmelnysky branch of the Academy of the State Penitentiary Service", p. Davydkivtsi, Ukraine

Vinograd O.V., Candidate of Pedagogical Sciences, Territorially separated branch "Khmelnysky branch of the Academy of the State Penitentiary Service", p. Davydkivtsi, Ukraine

Kuzyakin S.S., Master, Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine

Analysis of the development and prospects of the vision of national training programs of the PO «Ukrainian Kennel Union»

The article presents an analysis of the current state of national dog training programs of the Ukrainian Kennel Union and future prospects for their development. The analysis of the dynamics of competitions in various dog training programs in the PO «Ukrainian Kennel Union» was carried out. In the future, the differences in the organization of tests according to national and international standards of dog training were studied. The working qualities of dogs were evaluated in national and international training programs for protective and protective skills. The primary factors of selection of dogs for training in defense skills were studied, respectively, according to national and international standards. The research was conducted on a number of dogs that were registered with the Ukrainian Kennel Union and took part in competitions of international and national training programs. The implementation of the tasks of the work involved the use of a set of generally accepted analytical and biometric methods.

According to our results, we see that international training programs outperform national programs both in terms of the number of registered programs and the number of competitions.

A comparative description of the quantitative and qualitative indicators of competitions in international programs on obedience and defense skills with similar national programs is made, and conclusions are given in the following sequence: in the first case, international programs on obedience skills predominate, and in the second – national programs, the most popular of which is the complex of security and protection programs «Vidsich».

In our research, the results of dogs' performance in defense skills at the Ukrainian championships showed that the score of dogs at competitions according to the standards of the «Vidsich» program (63.7-69.4 points) is lower compared to IGP (72.8-87.6 points) and has a high coefficient of variation (34.48 – 39.53%). This can be explained by different evaluation criteria, and it also indicates that dogs that have different levels of training and demonstrate more variable protection and protection work perform in «Vidsich» competitions.

The number of different breeds, which include dogs participating in competitions in both obedience and defense skills, significantly prevails in national training programs than in international ones.

It was determined that the influence of dog breed on the results of the IGP test is the greatest ($\eta^2=0.4$) and statistically likely ($P\geq 0.999$). In national SS and OS training programs, the impact is insignificant and statistically unlikely ($p<0.95$), which indicates the ability of owners of Dogs of different service breeds to successfully complete training courses according to these standards.

It is proved that it is the national training programs for protection and protection skills that are more attractive for dog owners and have prospects for further development in our country.

Key words: *training, national program, working qualities, breed, competitions .*